

OPILAS PERE

AJAKIRI

T. T. G. TARTU TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄÄLEKANDJA

Nr. 10.

15. veebruar 1931.

III aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: E. Jaska. Tegev toimetaja: A. Hirt. Toimetuse liikmed: T. Linde, E. Madrats, L. Raba, M. Suits, V. Taadler. Talituse juhataja: V. Käppa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, välja arvatud õppetöö vaheajad. Tellimishind: aastatellijalle 20 senti number, üksiknumbrite tellijalle à 25 senti.

Pisut Akseli Gallén-Kallelast.

1870. aasta ümber tekkis prantsuse kunstis suur pööre, mille mõju avaldus eriti tunduvalt põhjamaades. See revolutsioon kunsti alal tekkis aastakümnete arengu mõjul. Manet ja Bastian-Lepage on impressionistliku maalikunsti tähtsamaid algatajaid Prantsusmaal. Bastian-Lepage'i, selle selgehingelise kunstnikuga liitus noor, Prantsusmaal õppiv soomlane Albert Edelfelt, kelle esimese naturalistliku maali „Saatjad lapse matusel“ loomist võib lugeda pöörde tekitajaks soome kunstis. Seega on Edelfelt'il suur tähtsus teeosutina. Selle ületab siiski Gallén — „mitmekülgseim kunstnik-geenius Soomes“, nagu teda nimetab Vennervirta.

Axel Valdemar Gallén sündis Poris 26. aprillil a. 1865. Kunstniku isa ja ema päritolu on kaetud salapärasuse hämara kattega. Räägitakse, et tema vanaema põlvnevat varastatud, prantsuskeelt rääkivast lapsest, kes olevat rändavate mustlastega Poolast tulnud. Paljud asiolud põhjustavad arvamuse, et kunstniku isa esi-isad põlvnevad igivanast rootsi aadlisoost, kuigi nad juba ammu on talupojastunud ja oma nime soomepäranud, nimelt Kallela'ks. Kuid kunstniku isa, väike ametnik Poris, muutis nime jälle Gallén'iks.

Juba õige varakult ilmned noores Gallén'is kunstniku kalduvused. Arvatavasti oli see pärandus emalt, kes härdalt andumusega idüllilisi maastikke maaliski.

Koolis Gallén'i õpingud ei edenenud. Tema arvates tuletas kool vanglat meele ja ta järgnes õpetaja nõuandele, minna metsa puid raiuma. Isegi joonistuskool, kuhu astus Gallén 1881. a., ei meeldinud talle, kuigi ta suure inuuga sääl töötas. Kunsti kõrval harrastas ta

iseõppimist igal alal. Tsitaat ühest tema kirjust näitab, milline on selle suurmehe arvamus koolist: „Kooli põlev põrgu ei suutnud siiski hävitada minu teadusjalu.“

1884. a. sõitis Gallén, esimesest naturalismi kalduvast maalist „Poiss ja vares“ saadud rahaga Pariisi. Sääl ta ühines kunstivoolu harrastajatega, keda juhtis Bastian-Lepage. Talle meeldis selle suure kunstniku armastus loodusesse, mida see julges sellisena kujutada, nagu ta seda nägi. Pärast viieaastaseid õpinguid pöördus ta jäädavalt kodumaale tagasi.

Gallén oli siis juba loonud mitu tähelepanu väärivat maali rahva elust-olust. Kuid tema fantaasia otsis tegevust, seepärast asus ta Kalevala motiividel suurteoste loomisele. Et oma tööd põhjalikult sooritada, tutvus ta koos oma noore naisega Ida-Karjala looduse ja oludega.

Gallén oli sellal väga lugupeetud ja austatud, kuid tema maal „Sümposion“, kus ta joomingut kujutab, kuigi rõveduseta, tekitas siiski suurt pahameelt, mis Gallén'ile tõuke andis perekonnaga tõmbuda metsade üksindusse, Ruovedele, kus valmis rida Kalevala-pilte. Neil aastail oli Gallén'i kaudu väga suur tähtsus kunsti arengule Soomes. Itaalias tutvus Gallén renessaansi päämeistritega. Need ei meeldinud talle; ta suhtus Rafael'isse isegi halvaks-panuga.

Ühest tööst, ainulaadsest monumentaalsest teosest on ainult tühised jäänused alal hoidunud.

1906. ja 1907. aastal kaunistas ta A. Kivi „Seitse venda“ kunstipäraste piltide ja algustähtedega. Siis ta viibis lühemat aega Budapestis ja Parisis, kuni viimaks teostus tema suurim unistus — reis Aafrikasse. Sääl viibis

ta perekonnaga peaaegu kaks aastat, et „juua küllaseks kõrvest“, nagu ta kirjutas sõpradele. Viibides lõpmatu iluduse hurmas kartis ta päevade kiiret põgenemist. Sealt tõi ta kodumaale palju heledais värves õlimaalide kavandeid ja skitse. Kunstnik ja tema poeg Jorma kinkisid suure loodusloolise ja etnograafilise kogu soome ülikoolile. Kuid isegi seal eksootilises värvi- ja vormikülluses ei unustanud Gallén halli Põhjalat, vaid tegi kavandeid ühele Kalevala-motiividega maalile.

Viimaseil aastail on Gallén elanud Albergas, Helsingi ligidal.

Tema viimaseid töid on olnud soome ülikooli pidusaali ja ajaloolise muuseumi eesruumi seinamaalide üksikasjalised kavandid.

Alul käis Gallén'i töis impressionism ja naturalism käsikäes, kuid pikapäale ilmnesid erinevused. Impressionistid esindasid radikaalset suunda. Nendele oli õhu ja valguse kujutamine püüdnud. Nende teoseis oli müdugi värv tähtsaimaks teguriks. Naturalistid uurisid küll ka valgust ja selle mõju ümbruskonnale, kuid nende sihiks oli loodust uuel mõjuvaval viisil maalida.

Naturalism nõuab kunstnikult tõelise, igapäevase elu kujutamist. Kunstnikul peab olema julgust maalida loodust sellisena, nagu ta seda näeb, või nagu Zola ütles, oma temperamendi järele.

Gallén'i ainek on väga mitmekesine. Paljud tema maalidest kirjeldavad stseene Kalevalast või talupoegade elust. Võte, millega ta neid kujutab, on kindlam ja ohjeldamatum kui Edelfelt'il. Ka Gallén'i ainevalik on sageli omapärasem kui teistel. Tema suhtumine rahva ellu jääb alati samaks, kuigi tehniline külg aastate jooksul palju muutub. Teaduslikult külm

A. Gallén-Kallela.

Kullerwo needmine.

on Gallén ainult 19-aastasena loodud maal „Poiss ja vares“, kuid juba järgmises teoses „Vanaeit oma kassiga“, mis on tema tähtsaimaid rahvaelu kujutavaid maale, ilmneb tema erineva isiksuse esimesi väljendeid.

Sellele järgneb mitu kunstiteost maaelust. Selle arenemis-ajajärgu tüübilisem maal on „Talupoja elu“. Neis töis jõuab Gallén'i meisterlikkus haripunkti.

(Järgneb)

Marret Sultso.

Unenägu II.

Ta tuli, kui õitses sirel ja lõõris lõo.
Ta läks ja kyndis sydame mu sygava nõo.
Voolab nõos säääl kahetsuse-oja ...
Ta tuli ...

Oo, kuis mäletan kevadöist unemat toda!
Lamesklin lõhnaval mullal, all õitseva sireli,

ema mu emakse, armas, istutand noorena.

Vaatlin pilusilmi ehatähe sära.

Vaikind vabrikun ju masinate kära;

vesi, langev tammilt, tasa kohises ...

Kohinas ses sydametukse mu kajastus —

nü aeglane, rahulik ...

Võttis kaissu õõ salalik

mind ja hällitas imedemaale ...

Siis tuli ta.

Nü tasa, tasa ligines mu unistuste-kuju,

mind äratas ta magus hingeõhk. All sirelõite

saju

nü lõhnuva mind suudles silmile ...

Ja magus teadvus sest kui viin
mind joovastas, mu verre myrki valas.

Ma nägin silmi, oo, vaid silmi mäletangi tast.

Nad olid suured, tumedad kui õõ ja särasid

kui minu ehatäht, ent tuletid mull' meele eksind

last,

kes silmiga ju palub emalt andeks syy ...

Ma naeratin taas läbi une, ärkasin.

Veel varjas loodust kevadöine ryy

ja endeliselt siras taevas ehatäht, mu sõber.

Ent tema oli läind ...

Ta tuli, kui õitses sirel ja lõõris lõo ...

Ta läks ja kyndis sydame mu sygavama nõo;

voolab säääl nõos nyydki veel kahetsuse-oja ...

Nü kiiresti miks mööduks see, oo Looja?!

Vaid ainus hetk mul õnne tõi,

siis juba kahetsus mu hinge sõi.

Nü ainult unes õnne maitsta võid! ...

A. H.

Kõrgel mäel seisab kabel.

Heliseb kellahääl hangunud karastavkülmas sügisõhus valulise kurbunud leinahüüuna. Veereb muremustas leinarüüs, hõbehallis puusärgis taadike leinahelide saatel kõrge kalmumäe poole, kus on ta igavene rahumää.

Liigutatud valulisest leinakuulutusest, tumedast kellahelinast, väriseb leinajaspere nukker süda. Väriseb kalmumäe sügissalu, ja — mõjustatud liigutavast leinaviisi värinast — huljuvad kuldlehed haldjatantsu taktis uinuvate kalmuküngaste kohal.

Näib, kui saadaks Vanataat säält kõrgeist pilvist kuldtähtedega trükitud laululehti, mille järgi meeletu sügistuul võiks laulda magajatele unelaulu. Ja kās siis ei laulagi ta! Nood on peened, tugevad, hurmavad, kuid siiski vaiksed viisid. Ent kaua ei saagi sügistuul sütitavaid laule laulda. Kabelivaht — küürselg, kõverjalg, habemik — riisub noodilehed. Ta vaeseke ei mõista, et nood on vajalikud.

Ta on vana, too kalmistu, säält kõrgel mäel. Täis tumma rahu, pühalikku vaikust, mis mõjub rusuvall, raskelt. Aastaid sadu kannab ta oma kumeral küürul.

Paekivist, sammaldunud, rohtunud müür on hoopis längu vajunud, mõnest kohast koguni maha langenud.

Roostetanud lingiga raudvärav täidab ühtlasi tõsise, valju kojamehe aset. Otse tarretuma lööb iga sisseastuja süda, kuuldes ta kriiskavalt karjuvat hüüdu keset surmavaikust: „Sisseminek on keelatud, tagane, inimlaps, surnute riigist!“ Kuid tugevad, hallid, toapoisilikud kivipostid kahelpool värava kõrval kummarduvad viisakalt, trööstivalt, hääsüdameliselt, lausudes: „Minge aga, pole häda midagi!“ Noh, lähedki siis piki haruldaset kitsast, heinastunud, paekõvaks tallatud pääuulitsat.

Keegi rätsepp-vanapoiss on hääks arvanud endale kohe kabelivärava ette igavese rahuriigi platsi enne surma valmis ehitada. On ootel tugev, hõbetähtedega tikitud raudrist, kriitvalge puupink ja äsjavärvitud läikiv-must raudaed, mille ühe nupukese tülitsejad vaimud oma lingu-kiviks on lahti kangutanud.

Tavaliselt on hauakünkad säält kõrgel mäel piiratud madala kuuse või läätsapuu hekiga. On musti raudaedu, värvitud puuaedu, kuid enamjagu künkaid on ilma mingi kaitseta. Heinastunud lilledeta, ristideta hauad pole suutnud võita endale kääpa aunime. Nad vaid kiruvad oma saatust, kui räpased, viletsad inimesed neist kui küngastikest suurima südamerahuga üle marsivad.

Suurem osa kääpaist on mätastega ümbritsetud, harva tsemendiga üle valatud, kus valged, mustad võorasemad, punased, kurvameelsed vanapoisi-silmapisarad või koguni valged paberroosid uhkeldavad. Ahvardavalt, viha-

selt näitavad traditsioonilised võorasemad sügistuulevinale oma kondiseid rusikaid, kui see neid kuidagi magusleebeist unistusist juhtub äratama, kuna punased nukrad silmapisarad aina kurblikult kahetsedes pead raputavad, mõeldes, et kui pahad on mõned olevused maailmas, ja pisargi — lillakaspunane, suur — veereb silmast. Kõvad, südametud paberroosid paari auväärilise talutaadi haul ainult muigavad kord: „Mis te ikka unistate, nii teist muidugi lugu ei peeta kui meist.“

Rasked, tugevad ristid aga ei liiguta end iialgi. Igaveste auvahtidena peavad nad valvama, kuni kord roostest sööduna äkki murduvad. Kui valged vaimud välgutuvad puude vahelt hallikasvalged puuristid. Uhkelt, säravalt, õpetajalikult hoiavad läikivad, lihvitud marmor-sambad pääd püsti, kuna hallid maakivi-ristid kurvvalt, kahvatult, uhkusetult oma kohustusi täidavad.

Viletsana, longuvajununa, vundamendita seisab keset kalmistut sammalduv õnnistamis-maja — loss muldonnide keskel. Jube, õudne on too maja nii välimuselt kui sisemuselt. Tundub, kui kolistaks säält pärgade keskel must surm oma läikiva surmavikatiga ja punaste, kohutavate silmadega, mis pimedail, põhjatuil õil prožektoritena võivad valgustada teed.

Tolle jubeda maja taga, umbes kabelimäe keskel on püsti paar tugevat tulpa — jaanipäeva mälestist.

Kuskil kaugemal kabelinurgas on kuulda jämedat meestenaeru. Need on hauakaevajad läikivate raudlabidatega, kelle töö on lõpetatud. Piklik, sügav maa-auk haigutab haaravi huuli meeletu, kohutava tõsidusega hämarduvale, sügavselgele sügistaevale vastu. Tume-punane, külm, kare liiv lebab küngastikuna ta kõrval. Kurb-nukker leinakask tõstab õnnistades käed üle mustava haa ja puistab õhtral kael koltunud lehti ta tumedasse sügavusse.

Ent kirikutornist kostub hämaras õhus tumedana, raskena, valulisena helisev kellahääl, ja ligemale, ligemale jõuab naeratlev taadike kõrgele mäele — kalmumäele, et vajuda säält koltunud lehisse kui pehmeisse sulisse.

Lis Ped.

Mõtteteri.

Ah, rebisid puruks mu südame katte ja lagedalle kiskusid mu armastuse arge, lõhkuden igaveseks varjuka nurga, millen pesa olin leidnud.

R. Tagore.

On püha salajane armastus. Hülgab kalliskivina peidet südame hõõgusen. Uudishimuliku päevavalgusen paistab vaid viletsalt tuhmina.

R. Tagore.

Neistsinaseist lahkunuist.

Aida Kutsar (Va), Tartust. Jälle üks õdesid Kutsareid, kellest on olnud varemgi juttu ja kellest (kui Jumal tahab) tuleb kõnelda hiljemgi. Pai laps, punerdavate põskedega, lüheljas. Vaimuannetelt mitte esimeste reas, kuid püüdlik, püüdlik kas või nahast välja. Korralik, nõuetele alistuv, kuid harutihti vajalik diskant Jeeriku müüride all hõiskavas kooris. (Va klassil oli nimelt moodustatud korrapärane „koor“, millega katsuti kõikuma panna isegi kõige tugevamaid „jeerikuid“.) — Kooli lõpetanud, õppis Naisühingu koolis käsitööd. Mis edasi, seda'p ma ei tea.

Elfriede (alias Elli) Kuusk (Va) — aktsiisiametnik Kuuse tütar. Laps, mis laps, kelle kohta võis ütelda: „Las' tantsivad su kergemeelsed jalad, las' tantsivad! Oh oleks lahti sull' kõik rõõmulad ja päiksemaad!“ Tuuline, sädelev; tüdruk kui tuulispea, taltsutamatu, nakkavalt elurõõmus, muretu, kõigi vallatuste peale valmis, ent igasuguse pahatahtluse varjundita; andis aru, mis ta tegi. Töö oli kui venelase käes „netu“; mis sellest, et see välendas reetlikult ruttamise defekte. Sellest „lapsest“ oleks võinud arvata, et ta tantsib kerge jalu veel aastaid, kuni hakkab astuma täiskasvanu mõtlikke samme. Aga ei — kus sellega! Nagu koolist väljas, laskis „laps“ enda kohe laulutada, sai „prouaks“ noorele tudengile EÜS-ist, sai kõster Lampson'i miniaks. Kui teda nüüd näen, on tal päris tõsine proualik ilme näos, lapselikku vallatust pole enam. Praktiseeris mõnd aega Kauba Pangas. On nagu kahju, et teda enam ei näe tuulispeana lendamas ilusas elus, kuna just temataoliste on elu ikka ilus ja muretu.

Hilda Kärk — Vc tugisammas, cum laude läbi ja läbi, koolitarkuse A ja O, teadmiste piirijooni haarav oma klassis n. ö. seinast seinale, kõik kõiges. Koolilapselikult kohusetruu, korralik, viisakas, oma olemuse sisemuses kõiki vooresi tunnustav. Osavõtlik kaasõppurite vastu. — Lõpetanud auga keskkooli õppekursuse, täidab innuga oma vaimuastjaid ülikooli teaduseallikate filtreeritud veega.

Leida Kärner (vist Vb) — Tartust. Kardan väga, et segan ära teise Kärner'iga (tema õega), ja et ma ei tea, kumb neist oli just Leida, siis loobun sõna võtmast.

Herta Kübar (Va) — Tartust. Keskmise kasvuga, mustjas-satään tütarlaps, puna põsil; kaunis sagedane otsene naeratus näol. Tagasihoidlik, viisakas, rahulik. Tundis väga kaasa oma klassi domineerivale mürgelkambale, kuid sekka löi harva; vaatas vaid muheda naeratusesega pealt; las' asi sigineb, nagu ta just — sigineb. Oppimises jõuduv. — Olevat praegu rahukohtuniku sekretär Tartus. Näiliselt muu-

tumatu, naerab vaid oma rahulikku, muhedat naeru.

Elfriede Kütt (Va) — Tartust. Blond, kõhetuvõitu, ettepoole lāngus büstiga. Nobe käima ja kõnelema. Intelligentne. Keskmiselt andekas, tasakaalus, asjalik, mõõdukas, ettevõtlik, alistuv korrale ja kohustusile. Õppis laitmatult, kuigi mõne võõrkeelega (vist?) oli tegemist, ene kui sellest jagu sai. — Praegu Tähtvere mõisa raamatupidaja; korralik palk, prii korter, küte, valgustus. Toidab ema, nagu õige lapse kohus. Oma „sümpaatia“ ikka oli, kuid praegu on veel vallaline.

Hilda Liiv-Horn (koolis Hilda Holm) — sündinud Ameerikas (kus elavad ta vanemad), õppinud Eestis ja vist jälle siirdunud Ameerikasse. Valgevereline, sihvakas plika. Sundimatult vaba oma olemises, rahulikult-elav. Andeid parasjagu, parajalt ka õpinguid sooritav. Pole ta juures laita ega kiita midagi.

Karola Lipp (Va) — Tähe tänavast, majaomaniku ja koloniaal-kaupmehe tütar. Brunetipoole, punastuv, tütarlapselikult muhedalt naeratlev. Rohkem seesmist kui välist temperamenti; naiselik-pehme loomuga. Viisakas juba sünnivõitelt; väga sobiv kaasõpilaste peres ja arvatavasti seltskonnaski. Andeid ennem rohkesti kui vähe. Õppimise edu polnud aga selle nähtusega kooskõlas. Oli huvitatud muusikast; õppivat praegugi klaverit. Ülikooli ei tahtnud teda panna ema, ja vist ei tahtnud ta ise ka sinna minna. Endises üldilmes pole märgata mingit muutust.

Karin Lömmikson (Vb) — vist Tartust, raudtee konduktori tütar. Ülilpehme, sädistav hääletäämbri oli ta peatunnuseks, samuti kelmikas-naiv naeratus. Konstruktisioonis oli nagu pealelõunalikku lodevust, kuid selle juures näis ta siiski küllalt käbedana. See omapärane lodevus mõjustas vist ka seda, et ta töö tulemused polnud mitte kindlakontuurilised, vaid ülinaiselikult ebamäärased. — Mis ta praegu teeb, ei tea.

Adelaid Maalman (Va) — selle „kange“ klassi silmapaistvamaid „tüuse“. Pärit, iseenesest mõista, Tartust; kelle tütar, ei tea. Blond. Tüsedate vormidega, keha õige tunduvalt ettepoole. Lai nägu, läbitungiv vaade. Sõõris prillid; ilma nendeta ei näinud midagi, olgu siis, et kummardus näoga otse vastu vaatlemisobjekti. Kõnetoonis laulvat ninahääli. Haruldaset liiguv, rahutu; alatasa häälitsev; kas kõvahääleliselt, ülehõiskavalt või (kui keeld oli juba liiga pingul) tugevasti sosistavalt (kuulmatult sosistada ta üldse ei oska). Just kõnelemises oli ta vaikimatu, nagu venelane ütleb: neugomonnõj vorobej. See vaikimatus ja ala-

E. MANNA.

STSEEN LAVAL.

line askeldamine (mitte hetkekski lakkav) oli M-ni peatunnuseid. Kuid oli veel rida teisigi tunnuseid, nagu: ta seltsimehelikkus (seltsimehelikkus kas elu või surma peale välja), lojaalsus, muretu olesklemine, kõigutamatu kuraas, varjamatu otsesus, julgus, pealehakkamine (see lõppes ikka võidukalt), elupraktilisus ja veel muudki, mis meele ei tule. Andeid oli, kuid harilikult oli tegelemist muude asjadega nii üleuputatavalt, et polnud mahti kuidagi neid õppimiseks kasustada. Kuid läbi ikka löi, nii et häda polnud veel kuskil. Korda ja kommet tikkus ähvardavalt hävitama kaelasadav märkuste-rahe. Kooliorganisatsioonides oli M. jälle

kui noor lövi oma kohal. Kõigile poole viis teda ta kärmas jalg. Kas oli ta Va klassi taltutamatu löögirühma juht? Seda ma ei julge just väita, kuid üks staabikindraleist oli ta vastu vaidlemata. — Koolist lahkus ta selle teadmisega, et tal pole võimalik edasi õppida, kuid ühtlasi ka kindla otsusega, et eluraskustele mitte alistuda ega elule jalgu jääda: ükskõik kuidas, aga elust läbi peab lööma! Teenis mõni aasta Lepasson'i magusainete-äris Söögiturul; kohtleb praegu teenistusvalmilt „kundesid“ Sõjaväe Majandusühisuses Rüütliis, vaimu sisemuses lihtne, selge deviis: kuraas olgu inimesel hea!
Alter ego.

Keelenurk.

Mõningaid erinevusi „ametlikust keelest“.

Eesti kirjakeele kindlakskujundamine ehk fikseerimine on hää ja tarviline asi, see lõpp-eesmärk, milleni igasugune keelearendamine peab viima. Sest kindel, kõigis oma üksikasjus ja seigus väljakujunenud ja fikseeritud keel vääril alles täiel määral kultuurkeele nime.

Selle keele fikseerimise poole pyyab eriti meie ametlik õigekeelsus, mida esindavad „Õigekeelsuse sõnaraamat“ ja Muugi grammatika. Aga ka keeleuudendusele on eesti keele õigekeelsuslik kindlaksmääramine äärmiselt tähtis, ainult ta läheb mitmete üksikute keelendite eelistamisel ja määramisel ametlikust keelest lahku. Ametlik õigekeelsus on selle poolest paremas seisukorras, et tema taga on valitsusevõim, mis toetab tema ettepanekuid ja määrusi ja need nii-ütelda päale sunnib koolides, ylikoolis ja ametiasutisus.

Ometi ei ole ka see ametlik sunni viisiline õigekeelsus eksimatu. Sel on palju sääraseid keelendeid, millega kuidagi ei saa nõus olla. Mitmed on väga ebasoovitavad, mõned päris lausa vead, mis eesti keelt rikuvad ja millest yskord kindlasti loobutakse, kui parem arusaamine keelekysimisist maad võtab.

Alljärgnevas avaldame rea sellaseid ametliku keele ebasoovitavusi yhes vastavate erinevustega, mida keeleuudendus ette paneb ja tarvitab kui õigemaid ja paremaid.

1. Ametlik keel „piiskopp, pankrott“ — uuenduslik keel „piiskop, pankrot“. Hääldamine on yks, vahe on vaid õigekirjutuses.

2. Ametlik keel eelistab „(tuli) meelde, juurde, äärde (usaldas mu) hoolde“ — uuenduslik keel „(tuli) meele, juure, ääre (tõlkis eesti) keele (usaldas mu) hoolle“.

3. Ametlik keel „niivõrt“ — uuenduslik „niivõrd“.

4. Ametlik: kohtusse kaevatakse ja ka maad kaevatakse — uuenduslikus kee-

les kyll „kohtusse kaevatakse“, aga „maad kaevatakse“.

5. Ametlik keel „ilmavaade“ — uuenduslik „maailmavaade“. Uuenduslik keel teeb vahet sõnade „ilm“ (das Wetter) ja „maailm“ (die Welt) vahel. Seepärast ka mitte „ilmasõda, ilmakirjandus, ilmarekord, ilmakuulus“, vaid „maailmasõda, maailmakirjandus, maailmarekord, maailmakuulus, yle maailmne (mitte „yleilmne“)“.

6. Ametlik keel „inimesugu“ — uuend. „inimsugu“ või veel parem „inimkond“.

7. Ametlik keel: poliitiline, teater, meetod, kanal, hellenid — uuend. poliitiline, teater, metood, kanaal, helleenid“ (ja veel mitmed muud sõnad). Uuenduslik keel säilitab korrapärast rõhku rohkem, kui seda teeb ametlik keel.

8. Ametlik keel: koma, karikatuur — uuend.: komma, karrikatuur (koguni „komisjon, korridor“).

9. Ametlik keel: „juht (gen. juhu: sel juhul) — uuend. juhtum: „sel juhtumil“ (veel parem: „ses juhtumis“).

10. Ametl.: „suhtub temasse, sellesse kysimusse“ — uuend.: suhtub temale, sellele kysimusele.

11. Ametl.: „sarnaneb sellega“ — uuend.: „sarnleb sellele“.

12. Ametl.: ta omab kutsesõigust (osaobjekt) — uuend.: „ta omab kutsesõiguse“ (täisobjekt).

Joh. Aavik

Vahudest valusam on elada minevikust ja mälestustest ja mil su ainsamaks lohutuseks on kanda purunenud õnnealtarite surmatilli.

J. Pert

Hoidke alal oma liha, et saaksite vaimu osaliseks.

E. W. Foerster.

L. RABA.

KAHEKESI

Tartu Õhtuse Gümnaasiumi ajakiri „Rada“.

Juba paljud koolid annavad välja oma ajakirja, mis küll sageli juhuslikku ilmet kannab; mõned siiski ilmuvad päris järjekindlalt ja on õige huvitavad. Sellist ettevõtet tuleb lugeda tervitatavaks nähtuseks, sest midagi ei aita nii lähendada õpilasi kooli ja isetegevusega, kui seda suudab ajakiri.

„Rada“ ilmub veidi vähemakaustalisena kui „T. T. G.“. Ehkki tal lehekülgi rohkem, siiski tuleb arvestada seda, et meie ajakirja trükk on väiksem ja tihedam.

Ajakirja süvenedes võime leida sealt palju huvitavat. „Rada“ alul on juhtkiri, milles rõhutatakse ta tähtsust ja tarvidust. „Tahame, võime ja peame olema sel rajal!“ on hüüdsõnaks.

Järgneb Õpilasuuringu (vastab meie Õpilasperele) vanema artikkel õpilaste isetegevusest,

milles küll midagi uut pole; on esile toodud vanu tõdesid ja asjaolusid, milliseid juba küllalt sõelatud ja seetõttu kõigile tuttavad.

Kaks novelli aga on õige huvitavad. Esimene on novell „Neidude tants“. Autor jutustab enese ja sõbra seiklustest Petserimaal, tuues silmade ette värviküllase ja humoorika pildi sealseist kombeist ja pruugest. Teine, pealkirjaks „Usklik“, on lugu vedurijuhist-venelasest, kelle sügav-usuline hardus tal ometi ei takista naljatamast preestri külul. See kontrast on päris viimisteldult esile toodud.

„Rajas“ leiduvad luuletised on küll algelist laadi ja ei paku ei vormilt ega sisult midagi erilist. Mõned neist on lihtsalt sõnade kõlin, pole mingit sisu ja on mõttetud, näit.: „Läksid Manalasse“ ja „Igapäevane elu“.

Paremate luuletistena võiks mainida „Mee-

lestusist", mis taotleb patsifistlikke aateid, kujutades julme sõjakoledusi. Ka „Teisel teel“ on vormilt võrdlemisi hea, ent kannatab sisupuuduse all.

Suure osa ruumi kasustavad jooksvad teated koolielust, õpilasuuringu ja ringide koosolekute kirjeldused, mil muidugi küllalt suur tähtsus.

Mis puutub illustatsioonesse, siis peab tunnustama, et need on tõesti ilusad, meie Kunstiring võiks neist eeskuju võtta. Pole mingit joonte virr-varri, kõik on tõmmatud kindlalt ja selgelt. Kohati ilmneb otse meisterlikkus, nagu näiteks „Päikeserõõmus“ ja „Motiivis Püha-

järve suvipidustusilt“. Kompositsioonilt on nad kõigiti õnnestunud, ja „Päikeserõõmus“ on nii palju rütmi ja voogavat jõudu, et ka vähik ta ilus veendub.

Enamikus on need illustatsioonid linoollõiked. Linoollõikes on joonistatud ka direktor Sütt ja mõned karrikatuurid, mis üllatavad oma loomulikkusega.

Samuti on kaaneilustiski linoollõige; mingi must-punane põhi stiliseeritud vahtralehtedega.

Kokkuvõttes jääb ajakirjast õige hea mulje, eriti illustatsioonest; soovida jätab ainult sisuline külg, mis veidi lagedaks kipub jääma.

T—d

Kooli elu.

Kirjandusring

korraldas 29. I 31 koolis Jakob Mändmetsa mälestusõhtu.

Oli kenakene hulk õpilasi, kes olid kogunenud kuulama vastavaid ettekandeid ja avaldama (või sisendama endasse) lugupidamist austatava vastu.

Pärast seda, kui Kirjandusringi juhataja S. Vanamb oli tervitanud külalisi ja avaldanud lootust õhtu hääks kordaminekuks, asus klaveri ette IV-a klassi õpilane L. Lesta ja alustas ettekandeid oma soolomänguga. Järgmisena kuulsime IV-b klassi õpilaselt F. Mikult ülevaadet J. Mändmetsa elust ja surmast, mis kirjanikul pidi olema rahulik ja vaikne, nagu oli rahulik ja sirgejooneline ta elugi. Kui referent lõpetas oma ettekande, kerkis selle mõjul mu silmade ette Jakob Mändmets tagasihoidliku ja kaaskodanikele sümpaatliku inimesena, meenusid ta rahulikutoonilised külaelu-pildid. Vähe teise suuna mõtteile andis ettekandega Mändmetsa loomingust prl. E. Jaska, hinnates täiesti erapooletult ja minu arust ka õiglaselt vasturnud kirjanikku.

Vaheajal oli kohale jõudnud ka härra O. Urgart, kes, kui prl. Jaska oli lõpetanud oma ettekande ja kui oli kuuldud kaht laulu Muusikaringi laulukoorilt, asus kõnetooli ja kandis ette huvitava kõne kirjandusliku loomingu üldvõttest, sidudes seda Mändmetsa loomingu võtetega. Ettekanded lõppesid sellega, et Aino Hurt (III-b) luges ette Mändmetsa lühiloo päälkirjaga „Vares“. Veel kord ilmus meie ette S. Vanamb, öeldes oma tänusõnad tegelelasele. Härra J. Roosi ilusad lõppsõnad panid igapähe südames liikuma õhtukohased tunded. Ettekandeist osa võtma olid ilmunud ka õige mitmed õpetajad, milline nähtus, muidugi, pidi eeldama asja hää kordaminekut.

Virve Märtin.

T. T. G. Kunstiring

korraldas teisipäeval, 27. jaan. k. 18 soomeõhtu. Õhtu algab H. Hanssoni (III-c)

klaverisoologa. Järgneb hr. J. Konksu referaat: „Ülevaade Soome ajaloost“. Soome ajalugu iseloomustanud, võrdles ta seda meie ajalooga, leides, et Soome ajalugu on meie omast palju röömsaimelisel.

Nüüd kannab V-a kl. õpilane Mladova ette klaverisoolo. Seejärele asub kõnetooli IV-b kl. õpilane Maret Suits. Ta tahab ette kanda referaadi Gallén-Kallela'st, mis määratud neile, kes ei kuula — nimelt õpilasile, ent neid, kes siiski soovivad kuulata, palub olla vähenõudlikud. Referendi ettekandest said kõik, kes kuulasid, seekord küll vist täieliku ülevaate soome suurimast kunstnikust.

Järgneb IV-a kl. õpilase Tamara Birkenthal'i klaverisoolo. III-a kl. õpilane Aino Hurt asub ette kandma soome luuletisi. Olles juba alanud, ta äkki katkestab, lausudes — „Ma ei saa!“; ning veel paar vabandavat sõna oma hääle kohta, ja lahkub saalist. Ent kaasõpilaste aplodeerimine toob ta tagasi. Köhatas siis ja kannab ette „õnnelikult“ kaks soome lüüriilist luuletist.

Maret Suits palub kuulajaskonnalt luba demonstreerida vähe soome keelt, kuna olevat ju soome õhtu ja vähest ehk kuidagi sobib ka soome keel selle õhtuga. Deklameerib siis — soome keeles.

Õhtu lõpeb Kunstiringi laulukoori ettekandega. Oli ilus õhtu, õpilasi oli rahuldaval arvul, ent oleks võinud olla ka rohkem.

J. O.

T. T. G. Enesekasvatuse-ring

korraldas 31. jaan. 1931. a. kell 17 diskussiooni. Vaidlusist võtsid osa peale õpilaste prl. dr. Sink, vil. Laine, Künnapuu ja hr. A. Pähn. Arutati küsimust, kas Kristus on Jumalapoeg või oli ta harilik surelik, kellel olid kõrged ideed.

Vaidlust jätkatakse edasi 15. veebr. kell 17 teemil: „Mis on Kristus mulle“.

Ka korraldas E. k. r. 11. skp. kell 17 refe-

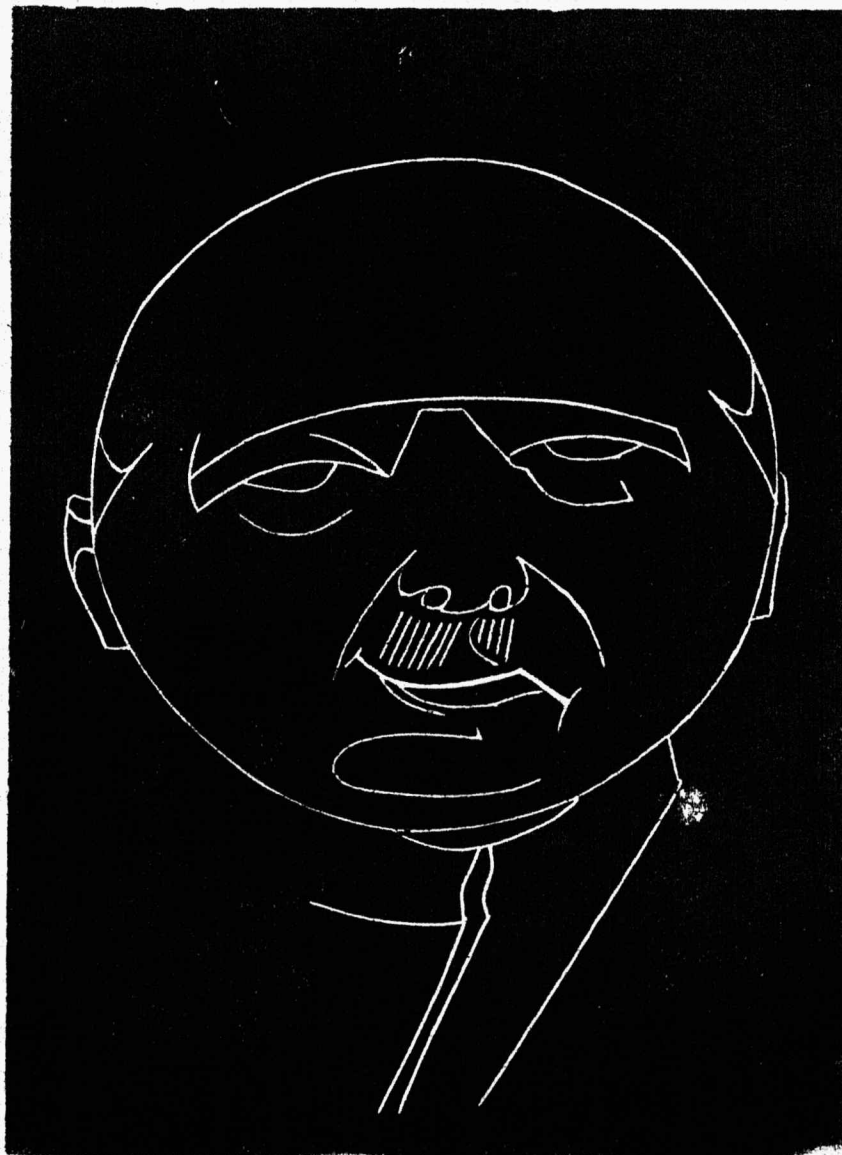
raatkoosoleku. Päevakorras oli: 1. Avamine. 2. Põhikirja parandamine. 3. Võistluskirjutiste kindlaksmääramine. 4. Referaat „Enesesse ja enesest välja“. Refereeris hr. Fr. Olup.

Reaalteaduste-ring

töötab üldsusele vaikselt, kuid enesele siiski jõuküllaselt ja hoogsalt. Ei ole mindud laiali-

filter fotograafil. abinõuna. Osa fototöö tegevuskavast mõeldakse teostada kevadel, sest siis avanevad paremad võimalused praktilisiks tööks.

Ringi intensiivsus näib olevat kasvanud, nii et võib loota üllatusigi, olgugi et seni saavutatud tagajärjed veel kaugeltki täiuslikud pole.

See Suuremua on
väikene mua . . .

J. PÜTTSEPA joonis,
L. RABA linooltõige.

semale alusele ega tarvitatud mingisuguseid võtteid, et sellega võita enesele poolehoidu, vaid on jäädud tegevuskava piiresse. Käiakse koos pea iga päev ja peetakse reedeti omavahelisi referaategi. Foto-kursused edasijõudnuile on alanud. Kestva külma tõttu pole saadud küllaldaselt pildistamisi väljas ette võtta. Lähimal ajal korraldatakse kursused ka algajatele. Hiljuti osteti ringile 10-krooniline

Opilaspere

korraldas 12. skp. kell 18 kooli ruumes muusika-õhtu. Kavast oli: 1. Ungari tantsud (klaveril III-a kl. õpil. Jegorov ja Kook). 2. Duett (tantsisid I-a kl. õpil. Morgen ja Martin). 3. Küsimused. Chopin. Kevade tunnelm. Jora Kuula (laulis V-c kl. õpil. Sild). 4. Kevadele (tantsisid I ja II kl. õpilased). 5. Meditation. Tšaikovski (klaveril IV-a kl.

õpil. Birkenthal). 6. Valss (tantsis III-a kl. õpil. V. Ratassepp). 7. Mustlaste elu. Schumann (T. T. G. Kunstiringi laulukoor).

Koosolek saksa noorsooliikumisest.

Neljapäeval 5. skp. oli koolis kõnekoosolek saksa noorsooliikumisest. Rääkis prl. A. Löwton saksa keeles. Väikesed kokkuvõtted kõnest eesti keeles esitasid pr. O. Ramul ja pr. Treumann. Saksamaa külaline tutvustas väikest kuulajaskonda saksa koolioludega. Saksamaal polevat koolikorraldus veel väga kindlaks kujunenud. Usuõpetust kõigis kooles ei õpetatavat. Kõneleja rõhutas usuõpetuse tähtsust, toonitas, et usklikud pole sugugi nii ühekülgsed teadmistega, nagu arvatakse. Saksamaal on asutatud mitmesuguse ühingu, kes korraldavad koosolekuid j. m. usuliste küsimuste arutamiseks. Kõneleja jättis kooli paki raamatuid õpilasile levitamiseks.

Vilistlaste piduõhtu

8. II õnnestus kõigiti. Ettekanded libisesid hea menuga üle näitelava ja said rohkete aplodismentide osaliseks. Publikut oli alul vähevõitu.

hiljem kogunes aga tublisti juure. Oli soliid publik; vilistlasi ja oma kooli õpilasi oleks võinud olla rohkem. Puhaskasu peost kuuldavasti 100 krooni ümber.

Veebruari-pühad

— uued pühad sel aastal — kestavad neli päeva: 22., 23., 24. ja 25. veebr. Vabariigi aastapäeva aktus peetakse laup. 21. veebr. viimaste tundide ajal. Neljap. 26. veebr. algab koolitöö harilikul ajal kl. 8.

Järeleaitamise tunnid

koolis on alanud igas aines ja jõuduvad hoogsasti. Osavõtt kõigis grupes on püsiv. Kool ja lastevanemad tahavad nende tundidega saavutada seda, et ka nõrgemal teadmiste-tasemel seisvad õpilased võiksid kevadel klassikursuse lõpetada. Selleks kõigile asjaosalisile püsivust ja taht!

Uus „T. T. G.“ tiitelilustis.

Lugejad leiavad tänasel lehel uue tiitelilustise, mille on valmistanud III-a klassi õpilane E. Manna (endine oli ka temalt).

M e y a l l
D' A r c t a a r
u s u t e l e n
v õ i m s a
õ u n a
i i a l
u s s i n a
a t s e m a
r o t t l e e k
a i s a e r e
n i i f e r e
s i l k s a l e
o m a o j a
A t a l a s
O r n s t
l õ a s
k u r v a s
k a v a l u s t
A n n a l ä t e
ü k s j a h

Hinnamõistatus nr. 1 lahendus.

Ristidega märgitud read annavad G. Suitsu luuletise „Oma saar“ kaks esimest rida: „Ma sõuan merel ja sõuan, üht saart mina otsin seal“.

Auhinna („Kalevipoja kunstialbumi“) sai loosiga Elsa Matsen II-a.

Loosimise juures viibisid: toimetuse liikmed Aug. Raud, A. Hurt, T. Linde, Õpilaspere vanem H. Rehesaar ja J. Otsasson.

Õiged lahendusi oli 10: S. Falkenberg, L. Killas, E. Matsen, K. Triik, H. Tõnisson — kõik II-a; F. Kuke-melk, S. Prakson — IV-b; A. Paldrock, H. Parts, M. Tutelberg — V-c.

1. juudi naisterahva nimi; 2. mida tehakse kesksuvel; 3. ahju osa; 4. see, kus inimesi asub; 5. pealetung; 6. missuguse püüdega tabatakse mängupall; 7. eesti kirjanikkude rühmitus; 8. kus käivad vahel abiturientid õppereisil; 9. I-c kl. õpilase nimi; 10. kala; 11. kellelt saadi kaasabi venelaste vastu Põhja-Eestis suure Liivisõja ajal; 12. eesti naisterahva nimi; 13. kuipalju saab ori magada; 14. kelle valis Metsa-Jaanus endale spordiõpetajaks; 15. mida imeb laps; 16. kellele pühendas Kr. Jaak Peterson oma armastuslaulu; 17. Tartumaa kukk; 18. Jumala käskjal; 19. mida valmistatakse rasvullustest.

Silbid: a — a — a — a — as — dak — e — es — gel — hei — i — in — kas — ke — ke — ki — ku — la — le — li — lo — lut — mii — na — o — pi — pi — ra — ri — ri — ris — ru — sa — see — siu — su — su — sut — taak — ter — tu — va — vält.

Kes kriipsude ja ristide asemele paigutab vasakult paremale lugedes õiged sõnad, saab ülalt alla ja alt üles liikudes ühe tuntuima eesti mõistatuse. Õigete lahendajate vahel loositakse välja 25. veebr. s. a. L. Suburg.

„Maarja ja Eeva“
Lahendused varustatud nimega tuleb anda peatoimetaja kätte 24. veebruariks.

Hinnamõistatus nr. 2.

1.	—	X	—	X	—
2.	—	X	—	X	—
3.	—	X	—	X	—
4.	—	X	—	X	—
5.	—	X	—	X	—
6.	—	X	—	X	—
7.	—	X	—	X	—
8.	—	X	—	X	—
9.	—	X	—	X	—
10.	—	X	—	X	—
11.	—	X	—	X	—
12.	—	X	—	X	—
13.	—	X	—	X	—
14.	—	X	—	X	—
15.	—	X	—	X	—
16.	—	X	—	X	—
17.	—	X	—	X	—
18.	—	X	—	X	—
19.	—	X	—	X	—